

Галина ВАСИЛЕВСЬКА

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЕФЕРЕНЦІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто тенденції розвитку преференційного оподаткування в Україні. Проаналізовано динаміку показників оцінки дієвості преференційного оподаткування, проведено моніторинг вітчизняних технологій його реалізації. Досліджено вплив податкових преференцій на основні макроекономічні показники, а також преференційного оподаткування на взаємозв'язок соціальної та економічної сфер суспільства.

Трансформація вітчизняної економіки відбувається разом зі змінами як зовнішнього, так і внутрішнього середовища глобалізаційних процесів. Для гармонізації взаємовідносин у ринкових умовах господарювання важливим чинником слугує відпрацювання механізму оптимально обмеженого впливу держави на розвиток економічної сфери, яке зумовлює реформування, насамперед, податкової системи у реалізації податкових преференцій. Вирішення проблеми ефективного використання податкових преференцій передбачає реформування преференційного оподаткування для інноваційної спрямованості вітчизняного виробництва, створення сприятливого середовища для розвитку "економіки знань", стимулювання креативного розвитку кожної особистості тощо. Крім того, важливим завданням у дослідженні реалізації преференційного оподаткування є з'ясування сутності й визначення практичного застосування податкових преференцій, а також їх вплив на соціальну та економічну сфери сучасного суспільства.

Окреслені проблеми відображені в багатьох наукових дослідженнях і працях вітчизняних учених-економістів: З. Вар-

налія, В. Гейця, А. Дриги, Т. Єфименко, Я. Жаліла, Ю. Іванова, Л. Карпова, В. Карпової, А. Крисоватого, І. Луніної, І. Лютого, В. Мельника, П. Мельника, О. Найденка, А. Соколовської. Серед зарубіжних праць нашу увагу привернули дослідження європейських економістів Р. Гв'яздовського, Р. Волянського, С. Овсяка, Л. Орензяка, Я. Осташевського, З. Федоровича, а також учених А. Аронова, С. Баруліна, І. Горського, В. Кашина, О. Миронової, В. Панскова, Ф. Ханафеева, Д. Черника, Т. Юткіної.

Метою статті є розгляд існуючих тенденцій розвитку преференційного оподаткування в Україні та дослідження його впливу на взаємозв'язок соціальної та економічної сфер суспільства.

Оцінка економічної ефективності та соціальної доцільності запровадження податкових преференцій базується на результатах комплексного аналізу їх функціонування.

В умовах економічної кризи варто зважати на пропозиції щодо реформування преференційного оподаткування. Застосування винятково емпіричних методів дослідження у поєднанні з використанням зарубіжного досвіду для здійснення тих чи

інших реформ може негативно позначитися як на суспільному розвитку загалом, так і на функціонуванні податкової системи зокрема. Також представлена низка прикладів не зовсім вдалого використання такого досвіду у сфері податкових реформ. Інтенсивний розвиток ринкових механізмів у національній економіці стосується усіх ланок реалізації податкових процесів. Запровадження нових методів і технологій в оподаткуванні, податкових платежів, а відтак, і механізмів їх справляння є невід'ємним атрибутом здійснення реформ для удосконалення діючої податкової системи. Сучасні реформи у сфері оподаткування найчастіше проявляються запровадженням чи скасуванням окремих преференцій. Проте безпідставне прийняття рішення щодо таких змін за роки незалежності Української держави не стали результативними. Підвищення ефективності преференційного оподаткування можна здійснити в три етапи:

– перший полягає у здійсненні моніторингу передумов необхідності надання податкових преференцій;

– другий – у комплексному аналізі показників дієвості податкових преференцій та оцінці сучасного стану їх функціонування, а також у визначенні переваг та недоліків ведення діяльності суб'єктами господарювання, що виникають унаслідок запровадження преференційного оподаткування;

– третій – у визначенні оптимальних методів застосування податкових преференцій для покращення фіскальних можливостей платників податків та соціально-економічної доцільності їх надання.

Варто зауважити, що низка ключових проблем, реалізованих на практиці, загострюється нестабільною динамікою статистичних показників (суттєві обсяги зовнішніх запозичень, низький рівень життя населення, високий рівень безробіття, інфляції та ін.), вони стають беззаперечною пере-

думовою запровадження преференційного оподаткування в державі.

При цьому об'єктами економічного аналізу функціонування податкових преференцій на другому етапі є такі показники:

- обсяг реального ВВП;
- доходи бюджету;
- обсяг податкових надходжень;
- обсяг виробництва інноваційної продукції;
- експорт продукції, робіт (послуг);
- обсяг вітчизняних та іноземних інвестицій;
- рівень платоспроможності громадян.

Як уже зазначалося, здійснення преференційного оподаткування в державі відбувається для підтримки функціонування платників податків, а також заохочення їх до активізації господарської діяльності, розвитку науково-технічного прогресу та інвестиційних процесів на взаємовигідних з державою умовах.

Досліджуючи вплив преференцій на ефективність функціонування податкової системи України, важливо простежити динаміку кількісних та якісних змін окремих макроекономічних показників (табл. 1).

Статистичні дані табл. 1 свідчать про досить суперечливий стан розвитку національної економіки. За останні роки простежується неоднозначна зміна темпів зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), а також ВВП, що припадає на одну особу (незважаючи на негативну тенденцію щодо кількості населення в Україні), темпів зростання доходів населення та показників інфляції, що збільшуються (індекс споживчих цін). Показники прямих іноземних інвестицій в Україну впродовж досліджуваного періоду зростали до 2007 р., проте в останні роки (з 2008 до 2010 рр.) простежуємо їх скорочення, яке варто трактувати як результат негативного впливу податкової політики, зокрема щодо реалізації преференційного оподаткування.

Таблиця 1

Динаміка основних макроекономічних показників в Україні у 2000–2010 рр.*

Показники Роки	Темпи росту ВВП, %	ВВП на одну особу (у % до по- переднього року)	Частка дохо- дів зведено- го бюджету України у ВВП, %.	Частка податко- вих надходжень у зведеному бюджеті України, %.	Доходи на- селення (у % до по- переднього року)	Індекс спо- живчих цін (у % до по- переднього року)	Темпи росту експорту робіт (по- слуг), %	Темпи рос- ту прямих іноземних інвестицій, %
2000	130,4	106,7	28,9	63,8	131,2	125,8	125,8	118,1
2001	120,1	111,1	26,9	66,8	122,7	112,0	111,6	117,6
2002	110,6	106,3	27,4	73,3	117,1	100,8	110,4	120,1
2003	162,7	110,5	28,7	72,2	116,5	105,2	128,5	124,2
2004	93,9	113,0	26,5	69,0	127,2	109,0	141,6	133,2
2005	127,9	103,5	30,4	73,1	139,1	110,3	104,8	186,7
2006	123,3	108,1	31,6	73,2	123,8	111,6	112,1	127,9
2007	132,5	108,6	30,5	73,3	132,0	116,6	128,5	136,7
2008	131,5	102,9	31,4	76,3	135,7	122,3	135,8	120,5
2009	96,8	85,6	29,8	76,2	105,8	112,3	62,6	112,5
2010	119,8	104,7	28,7	74,6	123,1	109,1	128,2	111,6

* Складено на основі: [1; 2; 3].

Більшість науковців домінуючим фактором негативного впливу на фінансово-економічні коливання вважає необґрунтоване та, в окремих випадках, безпідставне надання податкових преференцій. Разом з тим, вивчення наукових здобутків вітчизняних [4; 147] та іноземних фахівців [5; 6], які чимало праць присвятили дослідженню саме цієї проблематики, доводить, що при виведенні з кризи економіки транзитивного типу неможливо обійтися без застосування податкових преференцій.

Велика частина податкових преференцій реалізується шляхом надання пільг. Практичне застосування податкових пільг в Україні має суперечливий характер. Безсистемність і необґрунтованість їх надання інколи виходить за межі будь-яких логічних пояснень. Про такі вади вітчизняної податкової системи свідчать статистичні показники, зображені на рис. 1.

Як видно на рис. 1, динаміка зростання абсолютних показників доходів зведеного бюд-

жету України та фактичних податкових надходжень має чітку тенденцію до зростання.

Аналізуючи динаміку цих двох величин, можемо зробити висновок, що дохідна частина бюджету України формується в основному за рахунок податкових надходжень, а це означає, що держава дуже мало коштів отримує у вигляді інших джерел (неподаткові надходження, операції з капіталом, офіційні трансферти, відсотки за користування кредитом та ін.), знижує обсяги податкових надходжень застосування преференційного оподаткування, одним зі способів реалізації якого є податкові пільги.

Що стосується податкових пільг, то їх, у більшості випадків, варто трактувати як втрати бюджету внаслідок преференційного оподаткування. Динаміка сум податкових пільг за період з 1999 р. по 2003 р. була зростаючою, що негативно вплинуло на доходи бюджету. Відтак, суми податкових пільг упродовж цього періоду збільшилися на 11,98 млрд. грн. (із 39,19 млрд. грн. у 1999 р.

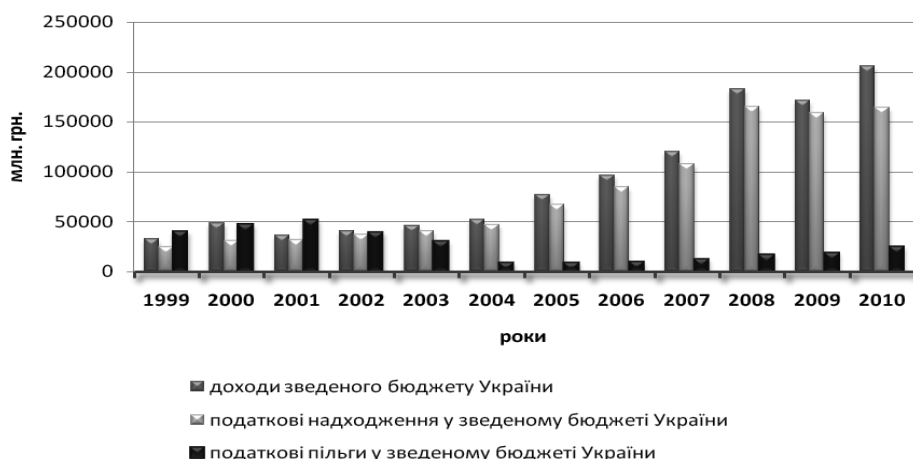

Рис. 1. Динаміка доходів, податкових надходжень і податкових пільг у зведеному бюджеті України у 1999–2010 рр. *

* Побудовано на основі [7].

до 29,92 млрд. грн. – у 2003 р.). При цьому максимального значення цей показник набув у 2001 р. (51,17 млрд. грн.), а мінімальний розмір податкових пільг спостерігався у 2004 р. (8,56 млрд. грн.). Найважливішою передумовою такого явища була зміна політичних пріоритетів суспільства, внаслідок якої влада задекларувала кардинальні зміни щодо реалізації основних економічних реформ. Проте очікуваних ефектів від таких трансформацій у суспільстві не відбулося, а зменшення обсягу втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування можна розглядати як результат удосконалення податкового законодавства, що базувався на зміні методів розрахунку та обліку податкових пільг, опрацьованих у спільному Наказі ДПА України та Держкомстату України “Про затвердження форми звіту № 1 – ПП, Інструкції про порядок її заповнення та Правил обліку податку на додану вартість з метою вдосконалення обчислення вартісної величини впливу пільг з цього податку на формування дохідної частини Державного бюджету України” [8], що спричинило різке зниження статистичних показників. Відтак, позитивні зрушен-

ня не простежуються, адже, починаючи з 2004 р., знову спостерігається зростаюча динаміка сум несплаченого податку внаслідок запровадження пільгового оподаткування, яка триває включно до 2010 р. До того ж негативно вплинуло на загальне соціально-економічне становище зменшення абсолютних показників не лише податкових надходжень, а й доходів зведеного бюджету України у 2009 р. (див. рис. 1). Вивчення зазначених показників супроводжується низкою факторів, які не дають змоги реально оцінити їх вплив на загальну економічну ситуацію в державі, оскільки зростання абсолютних величин такого формату можуть свідчити не лише про позитивні зрушення національної економіки та розвиток інвестиційної інфраструктури, а й про збільшення рівня інфляції, залучення до внутрішнього обороту коштів шляхом емісії грошей, зовнішніх запозичень, що, врешті-решт, негативно впливає на суспільно-економічний розвиток.

Більш значущими в цьому випадку можуть виявитися відносні показники динаміки темпів зростання (рис. 2).

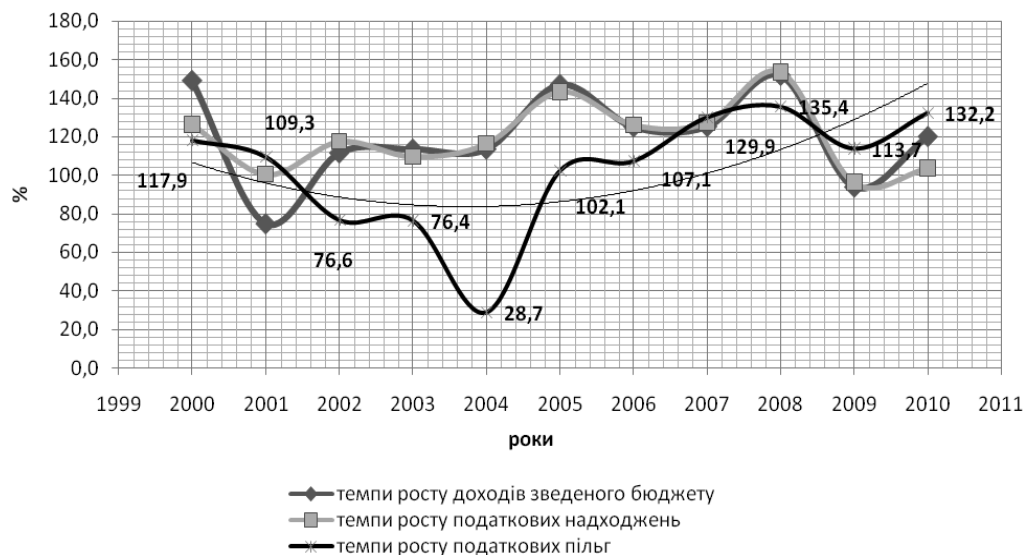

Рис. 2. Динаміка темпів росту доходів, податкових надходжень і податкових пільг у зведеному бюджеті України у 2000–2010 рр.*

* Побудовано автором на основі [7].

Із рис. 2. видно, що ситуація в національній економіці є неоднозначною. Мінімальні показники темпів росту податкових пільг припадають на 2004 р. (28,7%), що ще раз засвідчує вплив зміни податкового законодавства у сфері обліку податкових пільг. Детальніше досліджуючи цю проблематику, зазначимо, що у 2001 р. темпи росту пільг у зведеному бюджеті України становили 109,3%, що майже у 1,1 раза менше, ніж у 2000 р. Зі зниженням темпів росту податкових пільг знижуються темпи росту податкових надходжень, а відтак, і доходів бюджету, які у 2001 р. становили відповідно 100,4% та 75% (що свідчить про спад), а в 2002 р. сповільнення темпів зростання податкових пільг змінюється на 23,4%. Проте вже у 2003 р. знову фіксується зростаюча динаміка темпів зростання податкових пільг. При несуттєвих коливаннях зростання доходів бюджету та податкових надходжень темпи росту пільг порівняно з попереднім роком збільшуються. У 2004 р. знову спостерігається зниження

темпів росту податкових пільг у 2,7 раза, що відбувається на фоні незначних коливань темпів зростання податкових надходжень і загальних доходів консолідованого бюджету. Незважаючи на це, циклічність темпів росту сум несплачених податків через надання податкових пільг свідчить про загальну тенденцію до зростання, що підтверджує багатовимірна лінія тренду. Починаючи з 2005 р., темпи росту податкових пільг становили 102,1%, що у 3,6 раза більше, ніж попереднього, 2004 р. У 2006 р. цей показник несуттєво збільшився, а у 2007 р. він зріс ще у 1,2 раза, порівняно з 2006 р. У 2008 р. показник темпів росту податкових пільг зріс у 1,04 раза порівняно з 2007 р. і лише наступного, 2009 р., він дещо низився (у 0,8 раза). Щодо 2009 р., то динаміка відносних показників у цей час також не фіксує позитивних зрушень. Поряд із незначним зниженням темпів росту податкових пільг, яке порівняно з попереднім, 2008 р., скоротилося майже удвічі, темпи зростання доходів зведеного бюджету зменшилися у

1,6 раза аналогічно до темпів податкових надходжень у зведеному бюджеті України. До того ж уже у 2010 р. темпи росту податкових пільг наближаються до темпів росту у 2008 р. й становлять 132,2%. Здійснивши якісну оцінку впливу пільг на доходи зведеного бюджету і податкові надходження зокрема, можемо зробити висновок про деструктивний вплив частих коливань кривої темпів зростання пільг, адже такий стан речей особливо негативно позначається на формуванні ресурсної бази бюджету, а відтак, на можливості виконання державою своїх функцій.

Нераціональне використання податкових преференцій негативно позначається на показниках, що характеризують оцінку дієвості преференційного оподаткування (табл. 2).

Як бачимо, застосування податкових преференцій упродовж останнього десятиріччя функціонування вітчизняної податкової системи є малоефективним. Про це свідчать розраховані показники у табл. 2., зокрема, показник, який відображає спів-

відношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму громадян. За розрахунковими даними, щороку він збільшується у середньому в 1,2 раза. За підсумками 2010 р. коефіцієнт співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму дорівнює одиниці, що, безумовно, є позитивним моментом, проте, якщо детальніше вивчити це питання, то можна зауважити, що наповнення споживчого кошика, яке має дорівнювати фіксованій сумі прожиткового мінімуму у вартісному виразі, а також поступове підвищення цін на споживчі товари, то можна стверджувати, що сума коштів, визначена як прожитковий мінімум, не відповідає вимогам сьогодення.

Що ж стосується інших показників, то їхнє значення фіксується за шкалою оцінювання кожного у межах рівнів "низький" або "дуже низький". Так, показник рівня інноваційної активності підприємств найбільшого свого значення набув у 2000 р. і склав 18%. Проте у період із 2001 р. по 2006 р. простежувалася тенденція до зниження цього

Таблиця 2

Динаміка показників оцінки дієвості преференційного оподаткування в Україні у 2000–2010 рр.*

Показники	Роки											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Рівень інноваційної активності підприємств, %	18,0	16,5	18,0	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8	13,8	
Оцінка за шкалою визначення рівня інноваційності підприємств	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	
Рівень інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств, %	14,8	14,3	14,6	11,5	10,0	8,2	10,0	11,5	10,8	10,7	11,5	
Оцінка за шкалою визначення рівня інноваційності підприємств	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	низький	
Рівень інформаційного забезпечення, %	43	21	19	20	23	25	15	17	20	9	12	
Оцінка за шкалою визначення рівня інформаційного забезпечення	середній	низький	дуже низький	дуже низький	низький	низький	дуже низький	дуже низький	дуже низький	дуже низький	дуже низький	

* Складено на основі [2; 9; 10].

показника, мінімальне значення якого за досліджуваний період становило 11,2%. У межах цього періоду відбувався систематичний спад рівня інноваційної активності підприємств у середньому в 0,9 раза. Поряд з цим, із 2007 р. до 2010 р. простежувалося коливання цього показника в межах від 12,8% до 14,2%, що ніяк не підняло рівень інноваційної активності підприємств згідно із запропонованою нами шкалою – вище низького рівня. Показник 2010 р. склав 13,8%, що на 4,2% менше, ніж найвищий показник досліджуваного періоду – 18%, зафіксований у 2000 та 2002 рр.

Аналогічна ситуація простежується у розрізі галузей народного господарства, наприклад, у промисловості, найбільшій серед галузей народного господарства України (див. табл. 2) [9]. Така динаміка дозволяє предметніше дослідити та визначити рівень інноваційної активності підприємств. Оцінка за шкалою для встановлення рівня інноваційної активності підприємств вказує на поступову втрату зацікавленості вітчизняних підприємств в оновленні технологічних про-

цесів і виробництв. Держава без адаптування вітчизняної податкової системи до вимог сучасних суспільно-економічних трансформацій не забезпечує захист платників податків перед ризиками, які виникають при запровадженні інновацій, а це, в свою чергу, не забезпечує сталого економічного розвитку суб'єктів господарювання. Крім того, в Україні зменшуються видатки щодо фінансування інноваційних проектів, про що засвідчують статистичні показники (табл. 3).

Важливим при цьому є скорочення джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні, причому особливу увагу варто звернути на зменшення витрат за рахунок коштів державного бюджету, проте такі витрати з наростаючим підсумком успішно забезпечують іноземні інвестори, нерідко перебираючи право власності на здійснені вітчизняними фахівцями винаходи.

Однією з основних причин такої ситуації є проблема невдалого використання податкових преференцій, функціонування яких не спонукає вітчизняні підприємства впроваджувати прогресивні технологічні

Таблиця 3

Джерела фінансування інноваційної діяльності*

Роки	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
млн. грн.					
2000	1757,1	1399,3	7,7	133,1	217,0
2001	1971,4	1654,0	55,8	58,5	203,1
2002	3013,8	2141,8	45,5	264,1	562,4
2003	3059,8	2148,4	93,0	130,0	688,4
2004	4534,6	3501,5	63,4	112,4	857,3
2005	5751,6	5045,4	28,1	157,9	520,2
2006	6160,0	5211,4	114,4	176,2	658,0
2007	10850,9	7999,6	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9

* Складено на основі [9].

процеси й освоювати виробництво нових видів продукції, насамперед у промисловості, оскільки такий підхід до ведення господарської діяльності завжди супроводжується певними ризиками для платника податків. Існування в Україні так званої "інноваційної пільги" (50% від діючої ставки податку на прибуток підприємств, що виготовляють інноваційну продукцію) упродовж кількох років не стало результативним, відтак пільгу було скасовано без здійснення моніторингу причин ситуації, а також, як наслідок, ймовірних зловживань з боку платників податків. На сьогодні в Україні існує великий ризик здійснення інноваційної діяльності, а надмірний фіскалізм, що склався щодо інноваційно-активних підприємств, гальмує розвиток вітчизняних суб'єктів господарювання у цьому векторі. При цьому вкрай необхідно детально визначити дієву систему застосування податкових преференцій для стимулювання та підтримки інноваційного розвитку, а також установити чіткий контроль за використанням коштів, звільнених від оподаткування.

Показник рівня інформаційного забезпечення також відображає негативні тенденції щодо його динаміки. Відповідно до шкали встановлення (див. табл. 2) рівень інформаційного забезпечення не піднімається вище "низького" значення, а єдиний раз, коли він становив "середнє" значення, зафіксований у 2000 р. Зміна цього показника з року в рік є досить неоднозначною, а отже, дає підстави стверджувати про низьку потенційну можливість вітчизняних виробників до запровадження новітніх технологій науки і техніки. Динаміка оцінки рівня інформаційного забезпечення, відповідно до запропонованої шкали, змінюється від "середнього" до "дуже низького", незважаючи на те, що співвідношення між кількістю поданих заявок на видачу охоронних документів до Державного департаменту інтелектуальної власності та кількістю внесених до реєстру охоронних документів доволі прийнятне (рис. 3).

Така ситуація дає змогу фіксувати значний потенціал та готовність вітчизняних підприємств до впровадження прогресив-

Рис. 3. Динаміка питомої ваги внесених охоронних документів до державних реєстрів у кількості поданих заявок на об'єкти промислової власності, %**

* ДДІВ – Державний департамент інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності України.

** Побудовано на основі [11;12].

них технологічних процесів та освоєння виробництва нових видів продукції. Зниження рівня інформаційного забезпечення на фоні інших показників державної служби статистики [2] засвідчує спад зацікавленості вітчизняних підприємств отримувати інформацію щодо використання інноваційних можливостей. При цьому варто зауважити, що суттєва частка вітчизняних технологій знаходить своє використання за межами України, а це, безумовно, визначається не на користь держави. До того ж, кількість наукових організацій, які працюють у сфері досліджень та розробок прогресивних технологічних процесів, щороку зменшується.

Суттєву увагу в дослідженнях соціально-економічного розвитку суспільства варто приділити характеру впливу одного із найпоширеніших засобів масової інформації – Всесвітній мережі Інтернет. В окремих випадках такий вид ЗМІ (засобів масової інформації) є досить проблемним, особливо у його безконтрольному використанні молодим поколінням, проте, із фахової точки зору, він дає можливість отримати чи передати потрібну інформацію, набути певних знань, навичок, умінь, що, без сумніву, позитивно вплине на зайнятість населення, навіть зменшить рівень безробіття, а бюджетні витрати у цьому контексті могли б бути спрямовані в інші сфери. Розвиток та пропагування такого засобу масової інформації має велике значення, наприклад, для осіб із обмеженими фізичними можливостями. Підтримка з боку держави шляхом запровадження певного типу податкових преференцій є виправданою. Проте відстежити динаміку рівня розвитку комунікативних мереж в Україні на сучасному етапі неможливо, оскільки відповідна статистика користувачів Інтернет-ресурсом не ведеться.

У розвинених країнах світу така інформація є завжди актуальною. До прикладу, у Сполучених Штатах Америки федераль-

на комісія зв'язку, яка систематично моніторить це питання, представила Конгресу план розвитку мережі швидкісного Інтернету в перспективі на 10 років, де констатовано, що дві третини населення США мають доступ до швидкісного Інтернету. Відповідно до урядової програми через 10 років ця цифра становитиме 90% [13], адже розвиток мережі швидкісного Інтернету є невід'ємним елементом економічного розвитку країни. За верифікацією статистичних показників інших країн, у цьому напрямку США досить відстали і посідають 25 місце за Інтернет-покриттям. Україна ж за рівнем розвитку Інтернет-мережі посідає одне з останніх місць серед розвинутих країн світу. Доступ до такого типу комунікацій має близько чверті українців [13]. Аналогічна ситуація простежується і у вітчизняному секторі економіки. Статистика дає змогу оцінити забезпеченість організацій (підприємств) засобами обчислювальної техніки, але це не означає, що організації (підприємства), які послуговуються засобами обчислювальної техніки, у тому числі персональними електронно-обчислювальними машинами, є користувачами Всесвітньої мережі, що суттєво скорочує можливості їх професійної та виробничої діяльності. Проте, за відсутності статистичної інформації щодо кількості користувачів Інтернету, визначити показник рівня комунікаційних мереж неможливо.

Іншим важливим показником є рівень модернізації будівель, споруд та житлових помешкань, який дав би оцінку сучасного стану всіх досліджуваних об'єктів: споруд, промислово-виробничих приміщень, навчальних і лікарських закладів, відремонтованих, а також уведених в експлуатацію будівель. Однак дослідити рівень модернізації вітчизняних об'єктів нерухомості немає змоги, оскільки відповідна статистична інформація відсутня.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо зробити такі висновки й узагальнення:

1. Серед аналізованих показників варто виокремити показники, що характеризують загальну оцінку функціонування податкових преференцій, орієнтованих на соціальні потреби. На нашу думку, негативний стан суспільного розвитку потребує здійснення кардинальних змін у сфері преференційного оподаткування. Держава повинна визначити національну стратегію розвитку преференційного оподаткування в країні, яка мала б ґрунтовні теоретичні підвалини з максимальним урахуванням усіх деформацій, що супроводжують реалізацію податкових преференцій.

2. Якщо ж податкові преференції, незалежно від їх статусу соціально-підтримуючих, стабілізаційних чи економічно-стимулюючих, не мають раціонального обґрунтування, вони не лише не сприятимуть інтенсивному розвитку суспільства загалом, а й пригнічуватимуть зростання підприємництва, нівелюватимуть конкурентоспроможність національних виробників, а також внесуть диспропорції у розподіл фінансових ресурсів серед представлених у суспільстві соціальних груп.

3. Ефективність податкових преференцій досліджується шляхом впливу на взаємозв'язок соціальної й економічної сфер суспільства, співзвучних з цілями, декларованими державою. Соціальна сфера визначається показниками матеріальної та нематеріальної якості життя громадян; економічна ж сфера оцінюється чинниками, які визначають ознаки пріоритетів соціально-економічного розвитку держави: збільшення обсягів експортної продукції обробних галузей та розвитку виробництва, збільшення обсягів інвестиційного капіталу, розвиток науково-технічного потенціалу держави та інноваційного середовища.

Література

1. *Основні соціально-економічні показники: Україна у цифрах у 2010 році / Держ. ком. статистики України; За ред. О. Г. Осауленко. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>*
2. *Статистичний щорічник України за 2000 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Державний комітет статистики України, Техніка, 2001. – 598 с.*
3. *Основні показники економічного і соціального розвитку України / Усе про бюджет: за даними Міністерства фінансів України // Міністерство фінансів України. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/281303/file/november.pdf>*
4. *Геєць В. М. Бюджетна політика в Україні: проблеми і перспективи // Дзеркало тижня. – 2004. – 7–13 лютого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2040/45494/>*
5. *Finanse / Z. Fedorowicz, J. Ostaszewski, I. Alef-Bolkowiak i in.; Pod. red. naukową J. Ostaszewskiego. – 4 wydanie. – Warszawa: Centrum Doradztwa i Informacji sp. o.o., 2008. – 485 s.*
6. *Owsiak S. Finanse publiczne: teoria i praktyka. – 3 wydanie, zmienione. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA, 2006. – 838 s.*
7. *Діяльність податкової служби за 1999 рік: Статистичний збірник / Відп. за вип. В. І. Ніколайченко. – К.: ДПА України, 2000.*
8. *Наказ Державної податкової адміністрації України та Держкомстату України “Про затвердження форми звіту № 1-ПП, Інструкції про порядок її заповнення та Правил обліку податку на додану вартість з метою вдосконалення обчислення вартісної величини впливу пільг з цього податку на формування дохідної частини Державного бюджету України” від 23.07.2004 № 419/53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1031.936.0>*

9. *Інноваційна активність: наукова та інноваційна діяльність (2000-2010 рр.): наука та інновації: статистична інформація 2011 р. / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>*

10. Лендел М. А., Швардак С. В. *Перспективи розвитку інноваційної діяльності у галузі харчової промисловості // Збірник науково технічних праць: Науковий вісник НЛТУ України / Мукачівський ДУ: Національний лісотехнічний університет України. – 2011. – Вип. 21.10. – С. 222–227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/21_10/222_Len.pdf/*

11. *Надходження заявок на об'єкти промислової власності у 1992 – 2011 рр.: поточ-*

на статистика: плани та звіти // Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України. – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sdip.gov.ua/ua/statistic_nadход.html

12. *Внесено охоронних документів до державних реєстрів у 1992 – 2011 рр.: поточна статистика: плани та звіти / Офіц. веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sdip.gov.ua/ua/table7>*

13. *США планують розширити мережу швидкісного Інтернету // Голос Америки. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.voanews.com/ukrainian/2010-03-16-voa9.cfm?renderforprint=1/>*